

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

BĒRNU
SLIMNĪCAS
FONDS

Projekta “**Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (skolēnu ar uzvedības problēmām) interešu aizstāvība, veidojot valsts atbalsta sistēmu**” ietvaros veiktā izpēte par Latvijas skolās realizētām programmām vardarbības mazināšanai

2024, Rīga

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

Saturs

1. Pētījumi, ziņojumi	3
2. Metodiskie un informatīvie materiāli, novērtēšanas instrumenti	5
3. Atbalsta pasākumi pirmsskolas izglītības iestādēs un vispārizglītojošās skolās (vecuma grupā no 7-10 gadi).....	7
4. Atbalsta pasākumi vispārizglītojošās skolās.....	9
5. Izglītojošas un atbalsta programmas bērnu vecākiem	13
6. Sociālie pakalpojumi bērniem un jauniešiem ar uzvedības problēmām.....	14
Kopsavilkums un secinājumi.....	17

Projekta “Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (skolēnu ar uzvedības problēmām) interešu aizstāvība, veidojot valsts atbalsta sistēmu” ietvaros veikts apkopojums par Latvijā realizēto programmu vardarbības mazināšanai skolās.

Izpētes rezultātā apkopota informācija par Latvijā veiktajiem pētījumiem, atbildīgo iestāžu ziņojumiem, vecākiem un pedagogiem pieejamiem metodiskiem materiāliem un izglītības iestādēs pieejamām izglītojošām programmām, kā arī pieejamiem sociālajiem pakalpojumiem dzīvesvietā bērniem ar uzvedības problēmām.

Informācijas avoti:

- Meklētājprogramma google, izmantojot atslēgas vārdus, kas raksturo meklējamo tēmu:
 - bērni (skolēni) + uzvedība (ar uzvedības sarežģījumiem/grūtībām/ar izaicinošu uzvedību, ar mācību traucējumiem)
 - mobings, bulings, vardarbība (vienaudžu vidū, skolā)
 - nīrgāšanās, iebiedēšana
 - bērni (skolēni)+labizjūta, labbūtība, labsajūta
 - Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs
 - Informācija par sociālajiem pakalpojumiem pašvaldību mājas lapās.

1. Pētījumi, ziņojumi

Izpētes rezultātā apkopota pieejamā informācija par veiktajiem pētījumiem, kuri veikti laika posmā no 2020. gada. Pamatojoties uz pētījumiem un ziņojumiem par bērniem ar uzvedības traucējumiem, ir skaidri redzama agrīna preventīvā atbalsta un sistēmiskas pieejas nozīme šo bērnu attīstībai un labklājībai. Latvijas izglītības un veselības sistēmas praksē būtiski trūkst koordinētu pasākumu, kas nodrošinātu nepieciešamo atbalstu gan bērniem, gan viņu ģimenēm. Pētījumi norāda uz nepieciešamību paplašināt un uzlabot atbalsta pakalpojumus, īpaši agrīnajā posmā, lai mazinātu uzvedības traucējumu un ar tiem saistīto problēmu izplatību. Salīdzinošā analīze ar citām valstīm atklāj, ka Latvijā nepieciešams pilnveidot valsts un pašvaldību sadarbību, kā arī pieeju vardarbības un uzvedības problēmu risināšanā izglītības vidē. Ir būtiski nodrošināt plašāku piekļuvi atbalsta programmām, piemēram, KiVa, un ieviest praksē citās valstīs sekmīgi izmantotus risinājumus. Kopumā ir jāveido integrēta un pieejamā atbalsta sistēma, lai efektīvi risinātu bērnu ar uzvedības grūtībām vajadzības un veicinātu viņu iekļaušanos sabiedrībā.

Nr	Pētījums/Ziņojums	Vecuma grupa	Atbildīgā iestāde	Vietne
1.	Pētījums agrīnā preventīvā atbalsta (agrīnās intervences) sistēmas un pakalpojumu groza izveidei (2021-2022)	0-18	Pārresoru Koordinācijas centrs	Pieejams: https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2022/05/Peti_jums_agrina_prevent_atbalst_a_sistemas_un_pakalpojumu_groza_izveidei.pdf
<i>Ievērojami lielākā daļa satura - par agrīna preventīva atbalsta pozitīvo ietekmi uz bērnu attīstību un ģimenēm, tā nepieciešamību Latvijā un attīstību citās valstīs. Mērījumi par pašvaldību aktivitātēm šādu bērnu atbalstam - bērni ar autiskā spektra traucējumiem, uzvedības grūtībām, uzmanības deficītu vai hiperaktivitāti, sociāli emocionālām grūtībām, runas attīstības traucējumiem, mācīšanās traucējumiem, kas iesaistīti vienaudžu pāridarījumos. Sniegti detalizēti ieteikumi un risinājumi APA pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai.</i>				
2.	Pētījums "Jauniešu labklājība un vardarbība 2022"	12-18	Erasmus+ programmas Stratēģiskās	Pieejams:

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

			partnerības projekta ietvaros	https://marta.lv/files/research/ReGroup%20petijums%20jauniesi%202022.pdf
<i>Pētījuma mērķis ir iegūt padziļinātu ieskatu jauniešu un jaunatnes darbinieku vidū par to, kā viņi definē un piedzīvo vardarbību un labklājību četrās Eiropas valstīs (Bulgārijā, Latvijā, Rumānijā un Spānijā). Projekts ir vērsts uz Jauniešu grupas metodoloģijas izmantošanu, ko Latvijā izstrādā centrs MARTA. Pētījuma atklājumi noderīgi jaunatnes darbiniekiem un citiem jaunatnes jomā, nākotnes politikas veidošanai, atsaucēm un turpmākām iniciatīvām.</i>				
3.	Profilakses un agrīnās intervences programmas pētījums KiVa monitoringa pētījums (2023-2024)	7-15	Valsts kanceleja	Pieejams: https://dom.lndb.lv/data/obj/1353835.html
<i>Pētījums par pāridarījumu izplatību skolēnu vidū. Mērķis bija veikt profilakses un agrīnās intervences programmas KiVa monitoringa pētījumu par pāridarījumu izplatību vispārīzglītojošo skolu 1.–9. klašu skolēnu vidū un veicināt uz pētījumu rezultātiem balstītu agrīnā preventīvā atbalsta sistēmas attīstību Latvijā. Rīgas Stradiņa universitātei apkopojot datus no 127 skolām Latvijā, secināts, ka 40,2% skolēnu vismaz vienu reizi pāris mēnešu laikā ir saskārušies ar bulingu. Šogad par KiVa skolām kļūs aptuveni 60 Latvijas vispārējās izglītības iestādes (no 1. līdz 9. klasei).</i>				
4.	Informatīvais ziņojums par emocionālās un fiziskās vardarbības izskaušanu un nepieļaušanu izglītības iestādē, kā arī par valsts un pašvaldības institūciju sadarbību (2023)	7-17	Veselības ministrija	Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/5ad7d075-3a88-483f-b137-5c35797bc646/download
<i>Noteikti galveno iesaistīto valsts institūciju atbildība par emocionālās un fiziskās vardarbības mazināšanu izglītības vidē, kā arī pasākumi vardarbības mazināšanai.</i>				
5.	Pētījums par citu valstu pieredzi un praksi, sniedzot atbalstu bērniem ar uzvedības grūtībām izglītības sistēmā (2024)	2-17	Nodibinājums “Bērnu slimnīcas fonds”	Pieejams: https://www.bsf.lv/userfiles/files/_rvalstu%20pieredzes%20p_t_jums_10.10.2023.pdf
<i>Projekta ietvaros apkopoti Somijas, Igaunijas, Vācijas un Norvēģijas pieredzi un labo praksi atbalsta sniegšanā bērniem ar uzvedības grūtībām izglītības sistēmā. Pētījumā analizēta katrā valstī noteiktā definīcija par uzvedības grūtībām, to diagnostika, atbalsta līmeņi un metodes, risinājumi kritiskās situācijās, atbalsts pārejas posmā no viena izglītības līmeņa uz nākamo, kā arī atbalsts bērniem ar autiskā spektra traucējumiem (AST) un uzmanības deficīta hiperaktivitātes sindromu (ADHD). Sniegti secinājumi un ieteikumi.</i>				
6.	Revīzijas ziņojums “Problēmbērni” – pieaugušo neizdarību spoguļis” (2018-2020)	-	Valsts kontrole	Pieejams: https://www.tm.gov.lv/lv/media/12362/download?attachment
<i>Valsts kontrole revīzijā vērtēja, vai bērnam ar uzvedības problēmām vai to iestāšanās risku un viņa ģimenei ir iespēja saņemt nepieciešamo atbalstu. Revidenti uzsver, ka saskaņā ar revīzijā veiktajām aplēsēm 2020.gadā Latvijā bija vismaz 10 tūkstoši bērnu, kuri jau bija izdarījuši dažādus likumpārkāpumus, klaiņoja, ubagoja, lietoja apreibinošas vielas vai arī ilgstoši un bez attaisnojoša iemesla neapmeklēja izglītības iestādi. Bet vairāk nekā 36 tūkstošiem bērnu pastāv uzvedības problēmu iestāšanās risks – šie bērni ir cietuši no vardarbības vai noziedzīga nodarījuma, atrodas ārpusģimenes aprūpē vai dzīvo ģimenē, kurā ir riski nepietiekamai bērna aprūpei, u.c. Revīzijā konstatētais ļauj apgalvot, ka bērniem ar uzvedības problēmām vai to iestāšanās risku un to ģimenēm nav pieejami pietiekami pakalpojumi ne primārajā preventīcijas līmenī (pirms bērnam uzvedības problēmas ir attīstījušās un galvenokārt ir nepieciešams darbs ar ģimeni), ne sekundārajā preventīcijas līmenī.. Būtiskie pakalpojumi ir pieejami tikai trešajā daļā jauno pašvaldību.</i>				

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

2. Metodiskie un informatīvie materiāli, novērtēšanas instrumenti

Kopā ir identificēti 12 metodiskie materiāli, kas aptver plašu tēmu spektru – no uzvedības problēmu risināšanas līdz sociāli emocionālo prasmju attīstībai, atkarību profilaksei un vardarbības mazināšanai izglītības iestādēs, kā arī sadarbības veidošanai starp iesaistītajām iestādēm un speciālistiem. Šie materiāli ir pieejami dažādām vecuma grupām un piedāvā gan praktiskus, gan informatīvus rīkus pedagogiem, vecākiem un citiem speciālistiem.

	Pakalpojums	Vecuma grupa	Īstenotājs	Vietne	Finansējuma avots
1.	Rokasgrāmata “Sadarbības tīkls konsultatīvā atbalsta sniegšanai bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem”	Bērni ar uzvedības problēmām, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu.	VBAC	https://www.bac.gov.lv/lv/media/2334/download?attachment	Valsts
<i>Rokasgrāmatas mērķis ir efektīvāka informācijas apmaiņa starp sadarbības tīkla dalībniekiem. Rokasgrāmatas mērķauditorija ir speciālisti, kuri sniedz atbalstu bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem un bērnu ar uzvedības grūtībām likumiskajiem pārstāvjiem un aprūpētājiem: pirmsskolas, vispārējās un profesionālās izglītības skolotāji, izglītības iestāžu vadītāji un atbalsta speciālisti, pašvaldību sociālo dienestu un bāriņtiesu darbinieki, Valsts policijas un pašvaldības policisti, veselības aprūpes speciālisti u.c.</i>					
2.	Diagnosticēšanas materiāls bērnu uzvedības traucējumu un saskarsmes	Bērni līdz 18 gadu vecumam	VBAC	https://www.bac.gov.lv/lv/media/900/download	Valsts
<i>Diagnosticējošs materiāls speciālistiem, kas iesaistīti atbalsta sniegšanā bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām izglītības iestādēs, aprūpes iestādēs, bāriņtiesās un pašvaldību iestādēs. Bērnu uzvedības traucējumu un saskarsmes grūtību savlaicīga atpazīšana un korekcija.</i>					
3.	#Neklusē bezmaksas risinājumi skolām	7-17	Pusaudžu un jauniešu psihoterapijas centrs	https://nekluse.lv/	SIF
<i>Mācību prezentācijas, aptaujas anketas, informatīvi materiāli skolēniem, vecākiem un skolotājiem par drošas vides veidošanu un mobinga mazināšanu.</i>					
4.	“Ieskaties acīs! Ļūgšanās – nav smieklīgi!”	7-17	Veselības ministrija	https://esparveselibu.lv/kampana/ieskaties-acis-nirgasanas-nav-smiekligi	Valsts
<i>Izstrādāti un pieejami praktiski un informatīvi materiāli pusaudžiem, viņu vecākiem, skolotājiem un skolu vadībai. Mācību filma pusaudžiem, digitālie kursi pedagogiem un skolu vadībai, padziļināti interaktīvie testi jauniešu vecākiem.</i>					
5.	Mācību filma skolēniem "Katrīna" un "Roberts"	11-15	Slimību profilakses un kontroles centrs	Pieejams: https://www.spkc.gov.lv/sites/spkc/files/data_content/ieteikumi_katrina_roberts1.pdf	Valsts

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

				https://www.youtube.com/watch?v=ITGqR50Pfv0	
<i>Filmu un ieteikumu materiāla mērķis ir palīdzēt un motivēt skolēnus un pedagogus atpazīt un neignorēt ņirgāšanos, izprast problēmas aktualitāti, būtību un sekas, kā arī ar dažāda veida mācību metodēm pilnveidot zināšanas un rosināt skolēnus tās pielietot ikdienā. Materiāls palīdz izprast mācību filmās ietvertos vēstījumus un informāciju, kā arī pielietot tos skolas ikdienas dzīvē, tādā veidā attīstot saskarsmes prasmes, atbildības uzņemšanos, savstarpēju uzticēšanos un veicinot emocionālo labklājību skolēnu starpā gan skolas, gan interneta vidē.</i>					
6.	Bērnu agrīnas attīstības skrīninga instrumentu komplekts (BAASIK)	Bērniem no 1 līdz 6 gadu vecumam.	LU; RSU, BKUS Liepājas universitāte.	Pieejams no 2026. gada	Valsts
<i>Inovatīvs rīks bērnu agrīnās attīstības risku identifikācijai izglītībā un veselībā. Mērķis nodrošināt nepieciešamo profilakses, agrīnās intervences un atbalsta pakalpojumu pieejamību bērniem ar attīstības grūtībām vai novērst to veidošanās risku. Bērnu agrīnās attīstības skrīninga ieviešana plašākā sabiedrībā paredzēta no 2026. gada.</i>					
7.	Palīgmateriāli darbam ar uzvedības problēmām skolas vidē.	7-17	OUT LOUD SIA	uzvediba.lv	Maksas un bezmaksas resursi
Pieejami instrumenti agresīvas uzvedības izpratnei, darbam izglītības iestādē, vecākiem un speciālistiem.					
8.	Rokasgrāmata "Veselīgas nākotnes programma"	13-25	SIA "Bērnu un pusaudžu resursu centrs"	Pieejams: https://www.esparveselibu.lv/specialistiem-pieejama-atkaribu-profilakses-programma-darba-ar-jauniesiem	Bez maksas
<i>Profilakses programma izstrādāta kā praktiski izmantojams rīks speciālistiem darbā ar jauniešiem, sniedzot agrīnu palīdzību saistībā ar atkarību izraisošo vielu lietošanu. Tās mērķis ir veicināt lietošanas pārtraukšanu vai samazināšanu pirms tā kļūst par nopietnu problēmu, kā arī novērst vai mazināt veselības traucējumu attīstības risku un atkarības sociālo seku izveidošanos.</i>					
9.	Vadlīnijas un rekomendācijas ņirgāšanās izplatības mazināšanai izglītības vidē.	2-17	Veselības ministrija	Pieejams: https://www.esparveselibu.lv/izstradatas-vadlinijas-un-rekomendacija-s-nirgasanas-izplatibas-mazinasanai-izglitibas-vidē	Bez maksas
<i>Tajās iekļauta teorētiskā informācija par ņirgāšanos, tās veidiem, izpausmēm un sekām, kā arī informācija un metodiskie norādījumi par ņirgāšanās profilaksi izglītības iestādē un novēršanu trīs līmeņos. Vadlīnijas ir balstītas uz citu valstu pieredzi, pieejamajiem pētījumiem un ņirgāšanās apkarošanas programmām. To saturs ir piemērots Latvijas izglītības videi un ir</i>					

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

pielāgots izglītības iestādēm, kurās apgūst speciālās izglītības programmas. Paredzētas pirmsskolas, sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītības iestādēm, kā arī uzstrādātas rekomendācijas vecākiem.

10	Rokasgrāmata jaunatnes darbiniekiem/ skolotājiem, kā strādāt ar jauniešiem par labklājības jautājumiem	13-26	Izglītojošo spēļu un metožu asociācija SIA Bērnu un pusaudžu resursu centrs Erasmus+ projekts "ESTEEM - Youth work responses to young people well-being".	Pieejams: https://www.metozasociacija.lv/projekti/es-teem/	Bez maksas
----	--	-------	---	---	------------

1. Ziņojums par esošo situāciju, aktualitātēm un vajadzībām saistībā ar jauniešu labbūtības jautājumiem. 2. Labās prakses apkopojums par darbu ar jauniešiem labklājības jautājumos no visām partnervalstīm. 3. Metožu krājums, kurā ir apkopotas dažādas metodes darbam ar jauniešiem labklājības veicināšanai. 4. Izglītojoša spēle "Charge UP", lai uzzinātu, iepazītu un praktizētu aktivitātes labbūtības/labklājības uzlabošanai. 5. Rokasgrāmata jaunatnes darbiniekiem/ skolotājiem, kā strādāt ar jauniešiem par labklājības jautājumiem. 6. ESTEEM digitālais risinājums - aplikācija jauniešiem labklājības veicināšanai.

11	Izziņas materiāli "Draugi no citas planētas"	4-6 7-9	Nodibinājums "Latvijas Bērnu atbalsta fonds"; AS "Olainfarm"	Pieejams: https://lba.lv/planetas/	Bez maksas
----	--	------------	--	---	------------

Ieteikumi, ko ikdienā var pielietot vecāki, skolotāji, lai palīdzētu bērna uzvedībai un viņa apkārtējiem pieaugušajiem mainīties. Pieejamas filmas un spēles.

12	Rokasgrāmata "Metodiskie paņēmieni skolēnu sociāli emocionālo prasmju novērtēšanai skolā"	7-14	Valsts izglītības satura centrs	Pieejams: https://www.visc.gov.lv/sites/visc/files/data_content/rokasgramata_met_p_an_sem1.pdf	Bezmaksas
----	---	------	---------------------------------	---	-----------

Pamatskolas pedagogi. Rekomendēta izmantot arī profesionālajā un neformālajā izglītībā, jaunatnes darbiniekiem, sporta treneriem, mākslas skolotājiem, speciālistiem, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem. Rokasgrāmatā iezīmēti galvenie principi, lai skolā sekmīgi īstenotu sociāli emocionālo mācīšanos, kā arī piedāvāti praktiski paņēmieni skolēnu sociāli emocionālās mācīšanās novērtēšanai, lai sekmētu un atbalstītu turpmāku tās attīstību.

3. Atbalsta pasākumi pirmsskolas izglītības iestādēs un vispārīglītojošās skolās

Nr	Programma	Vecuma grupa	Īstenotājs	Vieta	Finansējuma avots
1.	STOP 4-7 ("Kopā uz ceļa esam stiprāki")	4-7	Valsts	Latvijas pirmsskolas izglītības iestādes	Valsts

Programma bērniem ar agresīvu un izaicinošu uzvedību. Programmas mērķis ir mazināt bērnu problemātisko uzvedību, mācot bērniem sociālās prasmes, vecākiem un pedagogiem - pozitīvu

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

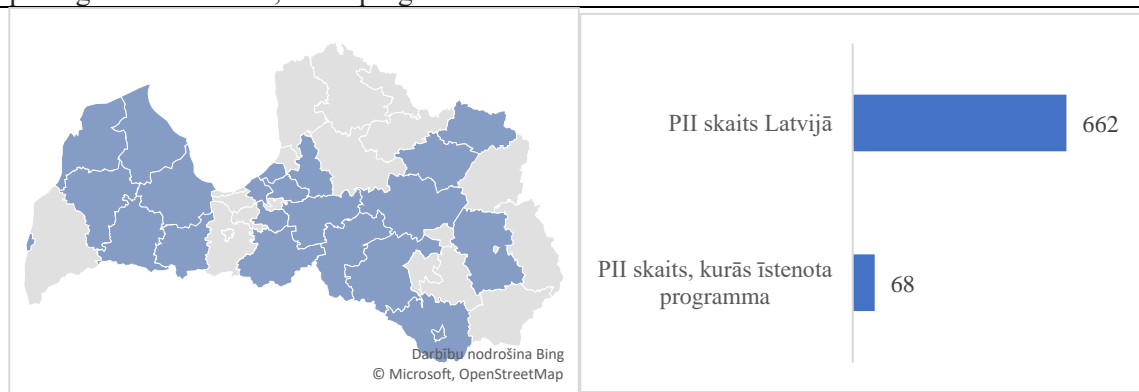
audzināšanu. Programma balstās uz trīspusēju sadarbību- vecāku un skolotāju līdzdalība un sadarbība ir būtiska programmas daļa. Viņu uzdevums ir veicināt bērna vēlamās uzvedības aktivizēšanu un nostiprināšanos. Tāpēc programma tiek īstenota kompleksi, vienlaikus strādājot ar visu bērna sociālo sistēmu. Svarīgs nosacījums ir vecāku motivācija līdzdarboties.

10 nodarbības bērniem – 1 nodarbība nedēļā, katra ilgst 6 stundas (kopā 10 nedēļas)

10 nodarbības vecākiem – 1 nodarbība nedēļā, katra ilgst 2 stundas (kopā 10 nedēļas)

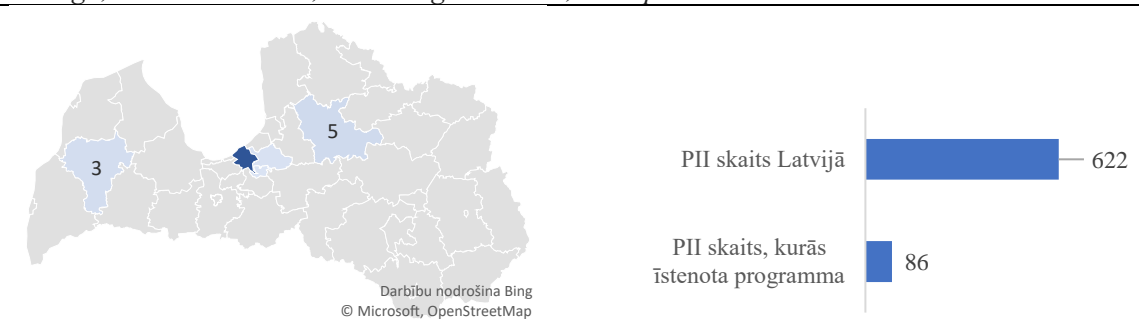
4 nodarbības bērna vidē (pirmsskolas iestādē) – 1 nodarbība divās nedēļās, katra ilgst 3 stundas (kopā 10 nedēļas)

Programmas īstenota 68 izglītības iestādēs (103 bērni, rindā 87 bērni): 7 valstspilsētās, 16 novados. Plānots turpināt programmas īstenošanu 2024. gadā. Nav pieejama precīza informācija par izglītības iestādēm, kurās programma īstenota.

2.	Preventīvā mācību programma "Bērniem drošs un draudzīgs bērnudārzs"	2-7	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija Centrs "Dārdzedze"	Latvija	Pašvaldība
----	---	-----	--	---------	------------

Apmācību programma pirmsskolu vadītājiem un pedagogiem. Programmas mērķis ir veicināt agrīnu sociālpsiholoģisku problēmu identificēšanu un risināšanu, sadarbojoties pirmsskolas darbiniekiem un bērna vecākiem, kā arī stiprināt valsts, pašvaldību, nevalstiskā un privātā sektora sadarbību, atīstot uz bērnu vērstu pieeju lēmumu pieņemšanas procesos gan valsts, gan pašvaldību līmenī. Šobrīd programmu apguvušas vai apgūst 86 pirmsskolas izglītības iestādes: 77 Rīgā, 5 – Cēsu novadā, 3 - Kuldīgas novadā, 1- Ropažu novadā.

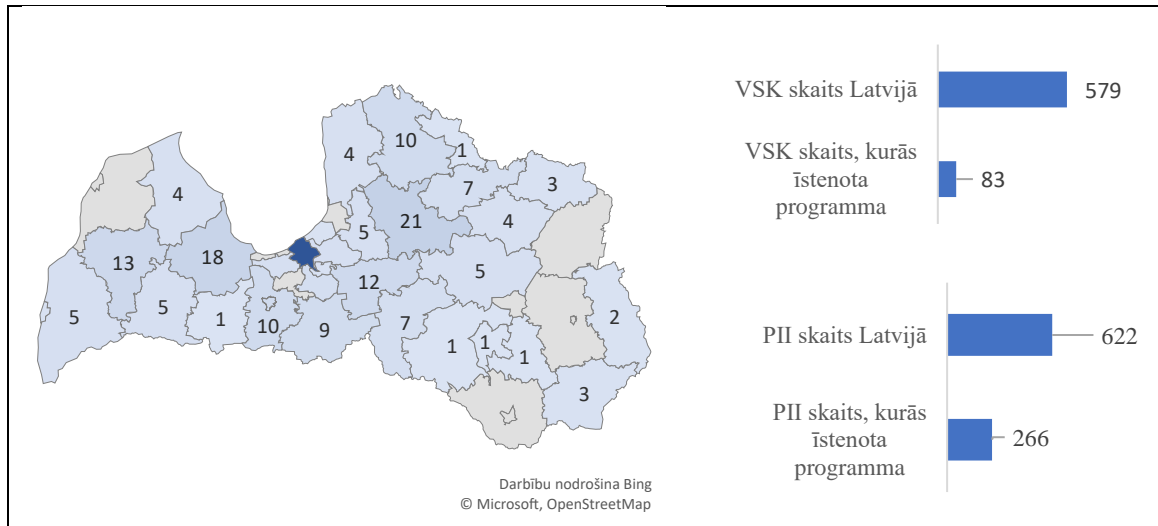

3.	Džimbas 11 soļu drošības programma	5-10	Biedrība "Dārdedze"	Latvija	Maksas
----	---	------	---------------------	---------	--------

Džimbas drošības soļu programma ir vienpadsmit nodarbību cikls, kas paredzēts bērniem vecumā no 5 līdz 10 gadiem. Nodarbību mērķis ir izglītēt bērnus par drošību attiecībās, tādejādi mazinot vardarbības riskus šo bērnu dzīvē. Programmas ietvaros ar mūzikas, rotaļu, filmiņu un lomu spēļu palīdzību sarežģītas tēmas kļūst bērniem labi saprotamas. Džimbas drošības soļu programma balstās uz ciešu sadarbību iestādes darbinieku, vecāku un bērnu starpā, apgūstot tēmas, kas palīdz veidot drošu vidi un apgūt prasmes, kas nepieciešamas drošu attiecību veidošanā.

Programma īstenota 266 pirmsskolas izglītības iestādēs un 83 Vispārējās izglītības iestādēs, 5 valstspilsētās un 27 novados.

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

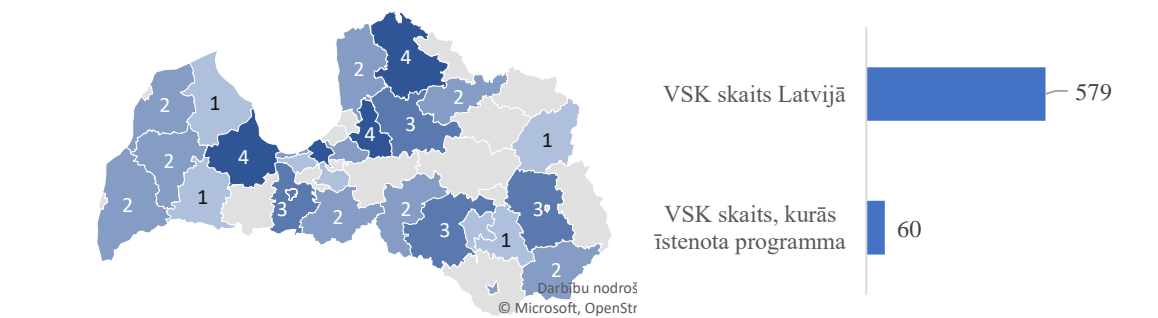

4. Atbalsta pasākumi vispārīzglītojošās skolās.

Nr	Programma	Vecuma grupa	Īstenotājs	Vieta	Finansējuma avots
1.	Antibulinga programma KiVa	6-16	Valsts	Latvija	ES ¹

*KiVa*s trīs galvenie elementi ir: profilakse, intervence un monitorings. Profilakses darbības - mācību stundas, ir paredzētas visiem skolēniem, un to uzmanības centrā ir bulinga novēršana. Mācību stundas un tiešsaistes spēles ir konkrēts šādu darbību paraugs, kas veido *KiVa* mugurkaulu. Intervence *KiVa* ietvaros ir paredzēta bērniem un pieaugušajiem, kas ir bijuši iesaistīti bulinga situācijās. Intervences mērķis ir piedāvāt skolām instrumentus, kas ir vērsti uz risinājuma rašanu bulinga apturēšanai. Ikgadējais monitorings: *KiVa* piedāvā instrumentus, ar kuru palīdzību iespējams novērot situāciju skolās – ikgadējas tiešsaistes anketēšanu skolēniem un personālam. Šī atgriezeniskā saite sniedz skolām informāciju par to, kā uzlabot savu darbu bulinga mazināšanā. 2024./25 m.g plānots programmu īstenot 115 izglītības iestādēs Pieejams izglītības iestādēs: sk. šeit <https://www.uzvediba.lv/programma-kiva/>

2023/24 m.g programma īstenota 60 izglītības iestādēs,

2.	EMU skola	6-17	SIA EMU Skola	Latvija https://skolas.emu.lv/	Maksas
----	------------------	------	---------------	--	--------

¹ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.3.6. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju" 4.3.6.7. pasākuma "Starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas izveide bērnu veselīgai attīstībai un sekmīgai pašrealizācijai" projekta ietvaros.

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

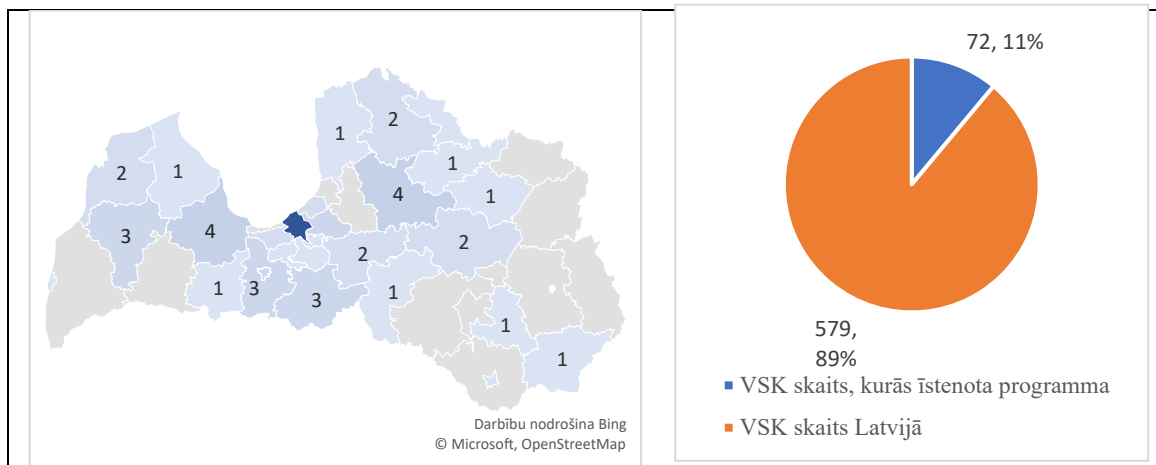
Digitāls atbalsta rīks, kas ļauj skolai sekot līdzi bērnu grūtībām, lai ātrāk un efektīvāk sniegtu nepieciešamo atbalstu. Skrīninga pieeja ļauj agrīnāk ieraudzīt izglītojamos ar uzvedības un/vai emociju grūtībām, palīdz skolai izsekot un attīstīt sadarbības procesus un resursu plānošanu izglītojamo grūtību risināšanā; dod tūlītējas rezultātu interpretācijas, kas ir nepieciešamas darbam ar izglītojamajiem. Skola vai pašvaldība noslēdz līgumu ar EMU, kas ietver gan finansiālo sadarbību, gan datu apstrādes procesu. Pakalpojuma ietvaros skolēni, vecāki un skolotāji pilda aptaujas anketas. Iegūtie rezultāti atspoguļo skolēna, klases un skolas vides (emocionālā 'klimata') izaicinājums un palīdz klašu audzinātājiem un skolas atbalsta personālam sniegt atbalstu skolēniem, pielāgot mācību procesu. Savukārt skolu vadībai palīdz organizēt atbalsta procesu un izprast un plānot nepieciešamos resursus skolēnu atbalsta plānošanai mācību gada ietvaros.

Programma īstenota 114 izglītības iestādēs, 9 valstspilsētās un 12 novados.

3	MOT skolas	12-16 16-25 Pieaugušie, kas strādā ar jauniešiem un bērniem	Pašvaldība, izglītības iestādes	https://mot.lv	Maksas
---	-------------------	--	---------------------------------------	---	--------

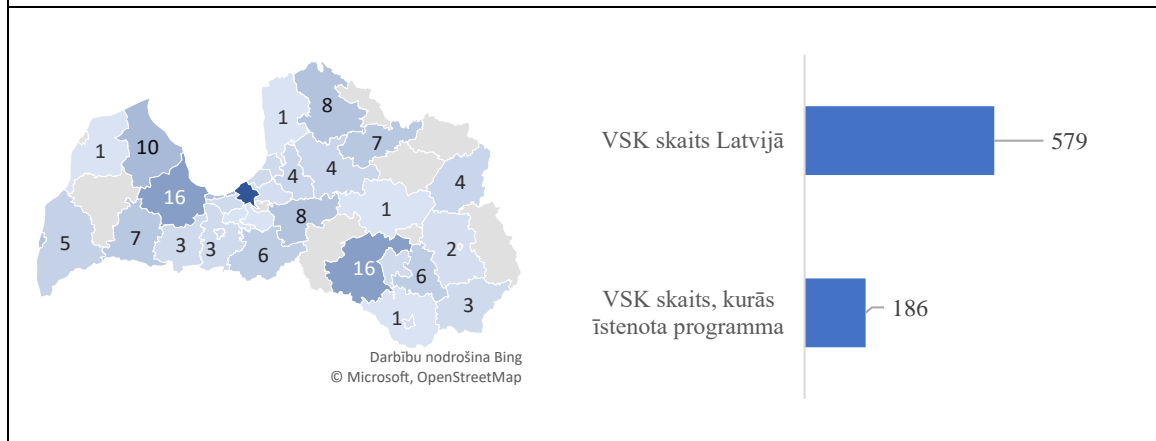
Mērķis: Stiprināt indivīda spēku un klases vidi, kā arī skolas kultūru, kurā iekļauts ir ikviens. MOT treneri katru gadu vada noteiktu skaitu MOT nodarbību, kuras raksturo vienota atmosfēra – iesaistīšanās, uzticēšanās un īpaša enerģija. Nodarbību centrā ir jauniešu. MOT treneri ir eksperti tam, kā sasniegt jauniešus. Viņi dalās ar vienkāršām dzīves vērtībām, kur katrs var saskatīt sevi un sev svarīgo. Programma darbojas caur interaktīvām nodarbībām, diskusijām un praktiskiem piemēriem, lai stiprinātu jauniešu spēju izdarīt atbildīgas izvēles. Šis kopums stiprina jauniešu spēju veidot sevi, savu dzīvi, ietekmēt apkārtni un vidi. Pašlaik MOT programma pieejama 72 skolās 23 novados, 5 valstspilsētās.

3.	Izglītojošas un informatīvas nodarbības par seksuālo un reproduktīvo veselību, atkarību profilaksi un garīgo veselību.	10-17	Biedrība "Pāpārdes zieds"	Informācija, pieteikšanās: https://papar-deszieds.lv/pakalpojumi/nodarbibas/	Maksas
----	--	-------	---------------------------	--	--------

Izglītojošas un informatīvas programmas un nodarbības dažādu vecuma grupu jauniešiem par seksuālo un reproduktīvo veselību, atkarību profilaksi un garīgo veselību. Nodarbības ir sagatavotas saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas un citu nozīmīgāko seksuālās veselības izglītības organizāciju vadlīnijām un ieteikumiem.

Programma īstenota 186 izglītības iestādēs, 9 valstspilsētās un 28 novados. Nodarbības galvenokārt finansētas no ES līdzekļiem.

4.	Programma "Vardarbības novēršana izglītības vidē"	pedagogi	"Centrs Dārdzedze"	Latvija	Maksas apmācības
----	---	----------	--------------------	---------	------------------

Programmas mērķis pilnveidot izglītības iestādes personāla prasmes atpazīt, risināt un novērst iespējamu vardarbību, tādējādi veidojot izglītības iestādē drošu vidi, kur var veiksmīgi notikt izglītošanās un socializēšanās procesi.

Nav pieteikumu grupas apmācībām.

5.	Mob Stop - atbalsts mobinga situācijās	6-17	Fonds "PLECS"	Latvija	Bērniem, kuru vecāki noslēguši dzīvības apdrošināšanas
----	---	------	---------------	---------	--

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

					līgumu Swedbank.
<p><i>Pakalpojumu "Atbalsts mobinga situācijās" nodrošina nodibinājums "Fonds "PLECS"". Pakalpojums ir pieejams gan bērniem, kuri saskaras ar mobingu – cietušajiem, gan bērniem, kuri paši ir pāridarītāji. Tāpat arī viņu vecākiem vai aizbildņiem, kuri ir gatavi risināt šo situāciju. Vecāki saņem izvērtējumu, vai notikušais ir mobings vai konflikts. Praktiskus ieteikumus, kā rīkoties, ja notikušais nav mobinga gadījums. Konkrētus ieteikumus mobinga gadījumā, ko vecāki var uzreiz izmantot. Personalizētu speciālista atbalstu. Ātru atbildi kritiskos gadījumos.</i></p>					
<p><i>Nav pieejami dati.</i></p>					
6.	Profilakses programma "Jauniešu grupu metodoloģija"	12-18	Centrs "Marta"	Bauska Liepāja	Pašvaldība
<p><i>Jaunatnes programmu darbība ietver gan nodarbības par veselīgām attiecībām jauniešiem dažādās Latvijas skolās, gan ilgtermiņa sadarbību ar skolām un jauniešu centriem Latvijas pašvaldībās, iesaistot jauniešus Centra MARTA izveidotajās un pilotētajās Jauniešu grupu metodoloģijas aktivitātēs - jauniešu grupās. Metodoloģija vardarbības prevencijai jauniešu vidē.</i></p>					
<p><i>2024. gadā programma tiks ieviesta Bauskas novadā un Liepājas valstspilsētas pašvaldībā.</i></p>					
7.	Jauniešu izglītojošas grupas izglītības iestādēs	13-17	Biedrība "Krīzes grūtniecības centrs"	Latvija http://www.krizescentrs.lv/aktualitates-1/jaunie/	Maksas
<p><i>Speciālisti dodas uz skolām, runājot ar jauniešiem par attiecībām, vērtībām, seksuālās veselības jautājumiem (STS, aborts, kontracepcija, atkarības, pornogrāfija/masturbācija), vēršot uzmanību personības veidošanai, cilvēka pamatvērtībām un atbildībai, lai jaunieši savā dzīvē spētu pieņemt atbildīgus lēmumus. Pēc nodarbībām pieejama materiālu mape izglītības iestādēm, kurā ietilpst DVD ar filmām un izdales materiāli, kurus skolotāji var izmantot tālākā darbā ar jauniešiem.</i></p>					
<p><i>Nav pieejami dati par īstenotajām programmām.</i></p>					

5. Atbalsta pasākumi pēc bērnu vecuma posma

Vecuma posms	Klase no...līdz...	Programma
1.5-7 gadi	4 -7 gadi 2-7 gadi 5 – 10 gadi	4-7 ("Kopā uz ceļa esam stiprāki") programma "Bērniem drošs un draudzīgs bērnudārzs" Džimbas 11 soļu drošības programma
7-10 gadi	1. līdz 3. klase	KiVa EMU Džimbas 11 soļu drošības programma
10-16 gadi	4.-9. klase	KiVa EMU MOT Izglītojoša programma (PZ)
16-19 gadi	10.-12. klase	EMU MOT Izglītojoša programma (PZ)

Kopīgais starp programmām:

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

- **Preventīvs mērķis:** Visas programmas ir orientētas uz preventīvo darbu, mēģinot novērst problēmu rašanos, veidojot pozitīvas sociālās un emocionālās prasmes.
- **Skolas vide:** Programmas ir izveidotas darbam skolās un ir vērstas uz pozitīvas skolas vides veidošanu, kur skolēni jūtas droši, iekļauti un emocionāli atbalstīti.
- **Sociālās un emocionālās prasmes:** Visas programmas koncentrējas uz skolēnu sociālās un emocionālās attīstības veicināšanu, lai uzlabotu viņu uzvedību un attiecības ar citiem.

Atšķirības:

- **Vecuma grupa:** STOP 4-7 ir specifiski paredzēta jaunākiem bērniem (4-7 gadi), savukārt pārējās programmas aptver plašāku vecuma diapazonu.
- **Individuālas problēmas vai prevencija:** STOP 4-7 un KiVa piedāvā gan preventīvus pasākumus, gan individuālu iejaukšanos bērniem ar jau esošām uzvedības problēmām. MOT un EMU vairāk koncentrējas uz preventīvu darbu un vispārējas skolas vides uzlabošanu.
- **Tematiskā fokusēšanās:** KiVa ir specifiski vērsta uz mobinga problēmu, bet EMU un MOT strādā ar plašāku emocionālo un sociālo kompetenču loku.

Vai šīs programmas risina individuālas bērnu uzvedības problēmas vai tikai preventīvi?

- **STOP 4-7 un KiVa** var tikt izmantotas gan preventīvi, gan individuālu uzvedības problēmu risināšanai. STOP 4-7 fokusējas uz agrīnu uzvedības traucējumu iejaukšanos, bet KiVa piedāvā atbalstu gan upuriem, gan mobingotājiem.
- **EMU skola un MOT skola** ir vairāk vērstas uz preventīvu darbu un pozitīvu vērtību audzināšanu, kas palīdz ilgtermiņā novērst uzvedības problēmas, bet tās nav specifiski orientētas uz individuālu uzvedības problēmu risināšanu

6. Izglītojošas un atbalsta programmas bērnu vecākiem

Nr	Pakalpojums	Vecuma grupa	Īstenotājs	Vieta	Finansējuma avots
1.	Bērnu emocionālās audzināšanas grupas	1.5-7	Nodibinājums "Centrs Dardzedze" "Skalbes" "SOS Bērnu ciematu asociācija"	Online, klātie Informācija pieejama: https://www.facebook.com/bernaemocionalaaudzinasaana/?locale=lv_LV	Pašvaldība bezmaksas iespējas, maksas
<i>10 soļu programmas mērķis ir palīdzēt, izglītot, iedvesmot un atbalstīt vecākus. Tā satur informatīvi izglītojošus materiālus, darba gaitā paredz diskusijas un lomu spēles un vecāku pašu pieredzes analīzi, tādējādi ļaujot dziļāk izprast katra bērna individuālās rakstura iezīmes un uzvedības formas. Tā māca arī, kā mainīt bērna nevēlamo uzvedību un palīdzēt viņam attīstīties pēc iespējas veselīgāk.</i>					
2.	Ceļvedis audzinot pusaudzi	12-17	Biedrība "Tēvi" Nodibinājums "Centrs Dardzedze" "Skalbes"	Online	Pašvaldība maksas

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

Šis apmācību kurss sniedz vecākiem izpratni par to, kas pusaudžiem šajā vecumposmā (aptuveni 10 līdz 16 gadi) ir svarīgs, kas ar viņiem notiek un kā veidot veiksmīgu sadarbību ar bērniem, lai viņi kļūtu par nobriedušiem un veselīgiem pieaugušajiem.					
3.	Izglītojošas grupas tēviem	0-18	Biedrība ģimenes atbalstam "Tēvi"	Informācija: https://tevi.lv/lv/pakalpojumi/	Maksas
Ģimenes dzīvē iesaistīta tēva tēla un lomas veicināšana un popularizēšana. Informatīvi izglītojoši kursi un programmas; slēgtās tēvu grupas; atbalsta grupa tēviem; dzimumu līdztiesības iniciatīva; tēvu radio.					
4.	Programma bērniem, kuriem nomiris tuvinieks "Kalniem pāri"	0-18	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija	Informācija: https://www.sosbernuciemati.lv/lv/kam-mes-palidzam/berniem-kuriem-nomiris-tuvinieks-kalniem-pari	Bezmaksas
<i>Kalniem pāri" atbalsta ģimenes ar bērniem pēc mammas, tēta, brāļa, māsas vai cita bērnam nozīmīga aprūpētāja zaudējuma, piedāvājot atbalstu individuālās konsultācijās un grupās, kā arī izglītojot sabiedrību par sērošanas aspektiem ģimenēs ar bērniem. Nodrošinātais atbalsts ir pieejams bez maksas un tiek sniegts ģimenei kopumā. "Kalniem pāri" grupās un/vai individuālajās konsultācijās piedalās gan bērns, gan kāds no bērna vecākiem/aizbildņiem, tādejādi sekmējot visaptverošas atbalsta sistēmas izveidi bērna visgrūtākajā dzīves brīdī.</i>					
5.	Uzticības tālrunis	Vecāki, bērni	Biedrība "Skalbes"	Latvija	Bezmaksas
<i>Iespēja saņemt emocionālo atbalstu, zvanot uz diennakts krīzes tālruni 67222922 vai 27722292.</i>					

7. Sociālie pakalpojumi bērniem un jauniešiem ar uzvedības problēmām

Pētījumā tika apkopota informācija arī par novados pieejamiem sociālajiem pakalpojumiem, lai izvērtētu sadarbības iespējas starp izglītības iestādēm, sociālo pakalpojumu sniedzējiem un citām atbalsta institūcijām, jo tā ir būtiska, lai efektīvi palīdzētu bērniem ar uzvedības problēmām. Bērniem nereti ir nepieciešama integrēta pieeja, kas aptver vairākas jomas: izglītību, emocionālo un sociālo, kā arī ģimenes un kopienas atbalstu. Pētījumi rāda, ka bērniem ar uzvedības problēmām ir lielāks risks akadēmiskām neveiksmēm, izslēgšanai no skolas un vēlākai iesaistei antisociālā uzvedībā. Sadarbība starp skolām un sociālo pakalpojumu sniedzējiem palīdz nodrošināt vienotu un konsekventu pieeju uzvedības vadībai, kas var samazināt šos riskus. Piemēram, pozitīvas uzvedības iejaukšanās (Positive Behavior Interventions and Supports, PBIS) programmas, kurās piedalās gan skolas, gan kopienas atbalsta pakalpojumi, ir pierādījušas savu efektivitāti uzvedības problēmu samazināšanā.

Līdz ar to pētījuma ietvarā tika izskatīts aktuālais Latvijā pieejamais sociālo pakalpojumu klāsts bērniem ar uzvedības traucējumiem.

	Pakalpojums	Vecuma grupa	Īstenotājs	Vieta	Finansējuma avots
1.	Programma "Palēciens"	13-18	Biedrība "Latvijas"	Rīga Tukums	Pašvaldība

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

			Samariešu apvienība” Biedrība “Palēciens”		
<p>Programmas aktivitātēs tiek izmantotas piedzīvojuma, āra, interešu, vienaudžu izglītības pieejas. Galvenās aktivitātes: āra piedzīvojumu pasākumi, darbnīcas, individuāla atbalsta persona - mentors, ģimenes dienas, vienaudžu izglītība.</p> <p>2023. gadā pakalpojumu saņēma 20 bērni Tukumā, 82 bērni Rīgā.</p>					
2.	Atbalsta programma "Pārinieks"	Bērns, uz kuru attiecināms Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pants.	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas	Rīga	Pašvaldība
<p>Rehabilitācijas ietvaros sociālais darbinieks sadarbībā ar ģimeni un pusaudzi izstrādā individuālu ģimenes sociālās rehabilitācijas/sociālās korekcijas plānu, kura ietvaros ir iespēja saņemt kompleksu speciālistu (sociālā darbinieka, sociālā rehabilitētāja, psihologa, psihoterapeita, jurista, narkologa, psihiatra) atbalstu un konsultācijas.</p> <p>Pakalpojumu 2023. gada rudenī uzsāka saņemt 2 pusaudži.</p>					
3.	Individuāla sociālās rehabilitācijas programma bērniem	11-16	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas	Rīga	Pašvaldība
<p>Programma veidota bērniem, kuriem ir ilgstoša kompleksas traumas pieredze, kas var izpausties dažādu uzvedības traucējumu veidā, atkarībās, ar grūtībām iekļauties izglītības procesā, nespēju vai ierobežotu spēju dzīvot grupā. Programmas koncepts paredz bērna nošķiršanu no destruktīvās vides, dzīvošanu kopā ar audzinātāju vienā mājsaimniecībā lauku vidē, veidojot pastāvīgas, ilgstošas attiecības, strukturētu ikdienas rutīnu ar pienākumiem mājsaimniecībā, pilnvērtīgu un saturīgu brīvo laiku, individualizētu un bērna zināšanu un spēju līmenim pielāgotu obligātās izglītības programmas apguvi, 24/7 sociālā darbinieka un citu speciālistu iesaisti. Plānotais Programmas ilgums vienam bērnam ir 1.5 – 2 gadi.</p> <p>Pakalpojumu 2023. gada rudenī uzsāka saņemt 2 pusaudži.</p>					
4.	Saskarsmes veicināšanas programma "Dari!"	13-18	Biedrība “Resiliences centrs”	Rīga	Pašvaldība
<p>Pakalpojuma mērķis ir nodrošināt pusaudžiem ar uzvedības un saskarsmes grūtībām un viņu piesaistes personām psihosociālu atbalstu, lai mazinātu pusaudžu uzvedības un saskarsmes grūtības un to izraisītās sekas, veicinātu pusaudžu piesaistes personu izpratni par pusaudžu vajadzībām, tādējādi uzlabojot saskarsmi ģimenē un mazinot konflikta situācijas skolā un ģimenē. Pakalpojumā iesaistītie speciālisti ir sociālie darbinieki, psihologs, nodarbību vadītāji, darbnīcu vadītāji, mentori, citi speciālisti, kuri tiek piesaistīti pēc vajadzības.</p> <p>2023. gadā pakalpojumu saņēma 81 bērns.</p>					
5.	Pakalpojums “Ceļš pie sevis”	4-6 7-9	Latvijas Bērnu atbalsta fonds	Rīga	Pašvaldība
<p>Mērķis nodrošināt bērniem ar saskarsmes un iekļaušanās grūtībām un viņu ģimenēm psihosociālu atbalstu. Maksimāli samazināt, un iespējams ar laiku pat izslēgt, iekļaušanās un saskarsmes grūtības bērnu dārzā un sākumskolā, kā arī veicināt ģimenes izpratni par bērna vajadzībām. Galvenās aktivitātes: sociālā darbinieka konsultācijas, ģimenes atbalsta pakalpojums, pēc nepieciešamības: ģimenes psihoterapeita, ergoterapeita, neirologa,</p>					

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

<i>speciālā pedagoga u.c., radošas saskarsmes nodarbības, t.sk. bērnam kopā ar vecāku, ekskursijas kopā ar vecākiem, starpinstitucionālā sadarbība, ģimeņu nometne. 2023. gadā pakalpojumu saņēmušas 60 ģimenes.</i>					
6.	Sociālās rehabilitācijas programmas bērniem ar uzvedības problēmām	Nav pieejama informācija	Pašvaldība	Jelgavas valstspilsētas pašvaldība Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība Saldus Ādaži Preiļi	Pašvaldība
Mājas lapās nav pieejama informācija par programmu saturu un tās īstenotājiem.					
7.	Sociālā mentora pakalpojums	pusaudži	Biedrība “Palēciens” Biedrība “Resiliences centrs” Biedrība “Laiks jauniešiem”	Tukums Salaspils Bauska Liepāja Valmiera Kuldīga	Pašvaldība
<i>Mentora atbalsta pasākumi jauniešiem ir vērsti uz: izpratnes veidošanu par pusaudža vai jaunieša attīstību un vecumposmu; attiecību ģimenē uzlabošanu, attiecību uzturēšanu; brīvā laika plānošanu un tā lietderīgu pavadīšanu; saskarsmes veidošanu ar vienaudžiem un citām personām; finanšu prasību; turpmāko mērķu nosprašanu un to sasniegšanu; spēju parūpēties par sevi.</i>					
8	Depresijas risku mazināšanas programma	10-18	SIA “Bērnu un pusaudžu resursu centrs”	Rīgā Liepājā Valmierā Daugavpilī Ventspilī Jelgavā Rēzeknē Siguldā Tukumā	Valsts
<i>Programmas ietvarā pusaudzis saņem regulāru psiholoģisko atbalstu, kā arī pēc vajadzības tiek piesaistīti atbilstoši speciālisti (bērnu psihiatrs, uztura speciālists, mākslu terapeiti, KBT speciālisti, u.c. speciālisti), veidojot multidisciplināras komandas darbu, lai pēc iespējas efektīvāk palīdzētu pusaudžim un ģimenei.</i> Depresijas risku mazināšanas programmu 2023. gadā saņēmuši 2066 bērni, rindā – 489 bērni.					
9	Dialektiski bihevioreālā terapija: pusaudžiem ar	10-18	SIA “Bērnu un pusaudžu resursu centrs”	Rīga Daugavpils Ventspils Tukums	Valsts

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

	<i>izteiktām emociju regulācijas grūtībām.</i>				
<p>6 mēnešu programma. Dialektiski bihevioreālā terapija ir paredzēta pusaudžiem ar izteiktām emociju regulācijas grūtībām. Tā ir psihoterapijas metode, kas savākusi ievērojamu pierādījumu bāzi pusaudžu populācijā un efektivitāti uzrāda dažādām, ar emociju regulāciju un personību saistītām problēmām.</p> <p>2023. gadā pakalpojumu saņēma 52 bērni, rindā 25 bērni.</p>					
10	Atkarības risku mazināšanas programma	12-18	SIA "Bērnu un pusaudžu resursu centrs"	Rīgā Liepājā Valmierā Daugavpilī Ventspilī Jelgavā Rēzeknē Siguldā Tukumā	Valsts
<p>Programmas ietvarā pusaudzis saņem regulāru psihosociālu atbalstu, sadarbojoties ar jauniešu mentoriem, kā arī pēc vajadzības tiek piesaistīti atbilstoši speciālisti (narkologs, bērnu psihiatrs, uztura speciālists, mākslu terapeiti, KBT speciālisti, u.c.), veidojot multidisciplināras komandas darbu, lai pēc iespējas efektīvāk palīdzētu pusaudžim un ģimenei.</p> <p>2023. gadā pakalpojumu saņēma 436 bērni, rindā 80 bērni.</p>					
11	Pusaudžu un jauniešu psihoterapijas centrs	12-25	Pusaudžu un jauniešu psihoterapijas centrs	Rīga	Maksas pakalpojumi
<p><i>Psihoterapija un atbalsts jauniešiem: konsultācijas un atbalsts ģimenēm; apmācības skolām un speciālistiem, kuri strādā ar pusaudžiem; jaunāko tehnoloģiju ieviešanu mentālās veselības aprūpē; programmas riska pusaudžu motivācijai un personības izaugsmei.</i></p>					

Kopsavilkums un secinājumi

1. Pirmsskolas izglītības iestādēs Latvijā ir pieejamas 2 programmas, kas koncentrējas uz, sociālo prasmju attīstību un drošas vides veidošanu, 1 programma agrīnu uzvedības problēmu novēršanai.

- *Programma bērniem ar agresīvu un izaicinošu uzvedību STOP 4-7. Programma balstās uz vecāku un skolotāju līdzdalību un sadarbību. STOP 4-7 ir valsts budžeta finansēta programma.*
- *Apmācību programma pirmsskolu vadītājiem un pedagogiem "Bērniem drošs un draudzīgs bērnudārzs". Programma tiek finansēta par pašvaldības vai izglītības iestādes līdzekļiem.*
- *Izglītojoša programma bērniem "Džimbas 11 soļu drošības programma". Programma tiek finansēta par pašvaldības vai izglītības iestādes līdzekļiem.*

Latvijā visbiežāk īstenota "Džimbas 11 soļu drošības programma" (43% no kopējā PII skaita), tālāk seko "Bērniem drošs un draudzīgs bērnudārzs" (14% no kopējā PII skaita) un programma STOP 4-7 (11% no kopējā PII skaita, 103 bērni, 87 bērni rindā).

2. Vispārīzglītojošās skolās tiek īstenotas 3 programmas, kas paredzētas mobinga un vardarbības novēršanai, skolēnu emocionālās un sociālās labklājības veicināšanai, kā arī skolēnu izglītošanai par seksuālo un reproduktīvo veselību, atkarību profilaksi un garīgo veselību.

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

- *Antibulīnga programma KiVa, kas ietver profilaksi, intervenci un monitoringu ar mērķi mazināt bulīngu skolās. KiVa ir ES finansēta programma.*
- *EMU skola –digitāli nosaka bērnu psihoemocionālo stresu, māca to samazināt. EMU skolas pakalpojums tiek finansēts no pašvaldības vai izglītības iestādes līdzekļiem.*
- *MOT programma: vērsta uz jauniešu personības attīstību un spēcīgu vērtību sistēmas veidošanu, lai veicinātu drosmi dzīvot, rūpēties un pateikt nē negatīvam spiedienam. Tās galvenais mērķis ir palīdzēt skolēniem veidot pašcieņu, attīstīt sociālās prasmes un veicināt pozitīvu attieksmi pret dzīvi.*
- *Izglītojošas un informatīvas nodarbības par seksuālo un reproduktīvo veselību, atkarību profilaksi un garīgo veselību.*

Latvijā visbiežāk īstenota programmas KiVa² (2024/25 m.g 30% no kopējā VSK skaita), Izglītojošas un informatīvas nodarbības skolēniem (PZ) (32%), EMU skola (20%), MOT skola (11%);

3. Kopumā šīs programmas piedāvā gan preventīvus, gan dažos gadījumos individuālus risinājumus bērnu uzvedības problēmām skolā. STOP 4-7 un KiVa var tikt izmantotas gan preventīvi, gan individuālu uzvedības problēmu risināšanai, savukārt EMU skola un MOT skola vairāk fokusējas uz preventīvu darbu un ilgtermiņa izglītojošu ietekmi.
4. Izglītības iestāžu pedagogiem un atbalsta personālam interneta vidē pieejami vismaz 12 metodiskie materiāli, kas aptver plašu tēmu spektru – no uzvedības problēmu identificēšanas, to risināšanas līdz sociāli emocionālo prasmju attīstībai, atkarību profilaksei un vardarbības mazināšanai izglītības iestādēs.
5. Latvijā ir pieejami sociālie pakalpojumi - sociālas korekcijas programmas bērniem ar uzvedības traucējumiem 12 Latvijas novados un valstspilsētās: Rīga, Liepāja, Valmiera, Ventspils, Jelgava, Rēzekne, Daugavpils, Siguldas novads, Tukuma novads, Saldus novads, Ādažu novads, Preiļu novads.
6. Analizējot iegūto informāciju var secināt, ka ievērojami lielākajā daļā pirmskolas izglītības iestādēs, kurām ir nozīmīga loma uzvedības problēmu identificēšanā un preventīvā atbalsta sniegšanā, kā arī vispārējās izglītības iestādēs nav pieejamas programmas bērniem ar agresīvu un izaicinošu uzvedību

Pamatojoties uz dokumentā sniegto informāciju par bērniem ar uzvedības traucējumiem pirmskolas izglītības iestādēs un vispārīzglītojošās skolās Latvijā, var izdarīt vairākus secinājumus:

1. Programmu pieejamība:

Latvijā pastāv dažas specifiskas programmas, kas paredzētas uzvedības problēmu mazināšanai un bērnu sociālo prasmju attīstīšanai pirmskolas un skolu vidē: "STOP 4-7" pirmskolas izglītības iestādēs un "KiVa" antibulīnga programma vispārīzglītojošās skolās. Tomēr šīs programmas tiek īstenotas ierobežotā skaitā iestāžu, kas norāda uz to, ka daudzās izglītības iestādēs joprojām nav pieejama pietiekama atbalsta sistēma bērniem ar uzvedības problēmām.

2. Reģionālā pārklājuma trūkums:

² Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.3.6. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju" 4.3.6.7. pasākuma "Starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas izveide bērnu veselīgai attīstībai un sekmīgai pašrealizācijai" projekta ietvaros.

Projektu finansē Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Par sagatavoto materiālu saturu atbild Bērnu slimnīcas fonds.

Reģionālās pieejamības problēma ir būtisks aspekts. Liela daļa no atbalsta programmām un pakalpojumiem bērniem ar uzvedības problēmām tiek īstenota tikai lielākajās pilsētās un novadu centros. Tas nozīmē, ka bērniem lauku reģionos vai attālākos novados trūkst iespēju piekļūt šiem pakalpojumiem. Būtiskie pakalpojumi ir pieejami tikai trešajā daļā no visām Latvijas pašvaldībām, kas rada nevienlīdzību atbalsta pieejamībā.

3. Nepietiekama agrīnās intervences un preventīvā atbalsta nodrošināšana:

Pētījumos un ziņojumos uzsvērtā agrīnas preventīvās intervences nozīme bērnu ar uzvedības traucējumiem attīstībā un labklājībā. Tomēr Latvijas izglītības, sociālajā un veselības sistēmās šādu pakalpojumu pieejamība ir ļoti ierobežota. Pētījumi atklāj, ka ir nepieciešams uzlabot valsts un pašvaldību sadarbību, kā arī paplašināt pieeju efektīvām agrīnās intervences programmām.

4. Nepietiekams atbalsts pedagogiem un vecākiem:

Lai gan ir pieejami dažādi metodiskie un informatīvie materiāli pedagogiem un vecākiem par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām, trūkst visaptverošas un koordinētas pieejas šīs informācijas izmantošanā praksē. Tas apgrūtina nepieciešamā atbalsta sniegšanu bērniem un viņu ģimenēm, īpaši agrīnajā stadijā, kad problēmas vēl varētu efektīvi novērst.

5. Nepieciešamība pēc integrētākas atbalsta sistēmas:

Pētījumos tiek uzsvērts, ka Latvijā ir nepieciešama integrētāka un pieejamāka atbalsta sistēma, kas apvienotu gan izglītības, gan sociālo un veselības aprūpes iestāžu centienus nodrošināt bērniem ar uzvedības traucējumiem visaptverošu palīdzību. Tas ietvertu agrīnu problēmu identificēšanu, koordinētu atbalstu un preventīvo programmu ieviešanu.

Kopumā secināms, ka bērniem ar uzvedības traucējumiem Latvijā nav pieejamas pietiekamas un vienlīdzīgas atbalsta iespējas, un ir nepieciešama uzlabota reģionālā pārklājuma nodrošināšana un koordinēta pieeja, lai efektīvi risinātu šīs problēmas.